יום ג׳ פרשת ויקהל כ״ג אדר א׳ תשפ״ב
- Bais Medresh Week for 12th Grade

(1)

מדרש אסתר פרשה ג [א, ח] רבה

א

, מָה הָיָה עוֹשֶׂה לוֹ אוֹתוֹ רָשָׁע, הָיָה מַאֲכִילוֹ פַּת חִטָּה שֶׁל שְׂעוֹרִים וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ יַיִן מִן הַגַּת חָדָשׁ, וְכָל כָּךְ לָמָּה, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַלְּלוּ מַעָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (חבקוק שם) "לְמַעַן הַבִּיט עַל מְעוֹרֵיהֶם", אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר יִצְחָק: יְקַר עַצְמְךָ וִיקַר אֲבוֹתֶיךָ לֹא נִכְנַסְתָּם לַמַּלְכוּת אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁכִּיבֵּד זְקָנֶיךָ לִזְקֵנוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיה לט, א) "בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיֶּחֱזָק", אָמְרוּ: יִמְרוֹדַךְ בַּלְאֲדָן עוֹבֵד לַחַמָּה הָיָה, וְהָיָה רָגִיל לֶאֱכוֹל בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת וְלִישֹׁן עַד ט׳ שָׁעוֹת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁחָזַר גַּלְגַּל חַמָּה לַאֲחוֹרָיו בִּימֵי חִזְקִיָּהוּ יָשַׁן עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת וְעָמַד בְּד׳ שָׁעוֹת, וְכֵיוָן שֶׁנֵּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ בִּקֵּשׁ לַהֲרוֹג אֶת כָּל עֲבָדָיו,

אָמַר לָהֶם: הִנַּחְתֶּם אוֹתִי יָשֵׁן כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה, אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אֶלָּא שֶׁגַּלְגַּל חַמָּה חָזַר לַאֲחוֹרָיו, אָמַר לָהֶם: וְכִי יֵשׁ אֱלוֹהַּ גָּדוֹל מֵאֱלֹהֵי שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִירוֹ, אָמְרוּ לוֹ: אֱלוֹהוֹ שֶׁל חִזְקִיָּהוּ גָּדוֹל מֵאֱלֹהֶיךָ, מִיָּד עָמַד וְכָתַב: שָׁלוֹם לְחִזְקִיָּהוּ וְשָׁלוֹם לֵאלֹהֵי חִזְקִיָּהוּ וְשָׁלוֹם לִירוּשָׁלַיִם, וְכֵיוָן שֶׁיָּצְאוּ הַכְּתָבִים וְהַבּוּלְדָּרִין נִתְיַשְּׁבָה דַעְתּוֹ עָלָיו וְאָמַר: הַכָּבוֹד הַזֶּה שֶׁחָלַקְתִּי לְחִזְקִיָּהוּ לֹא חָלַקְתִּי לוֹ אֶלָּא בִּשְׁבִיל אֱלֹהָיו, וַאֲנִי מַקְדִּים שָׁלוֹם שֶׁל חִזְקִיָּהוּ שֶׁהוּא בָּשָׂר וָדָם לְשָׁלוֹם אֱלֹהָיו, מִיָּד עָמַד מִכִּסְאוֹ וּפָסַע ג׳ פְּסִיעוֹת, וְשָׁלַח בּוּלְדָּאֲרִין וְהֶחֱזִיר אֶת הַכְּתָבִים, וְכָתַב סְפָרִים אֲחֵרִים: שָׁלָם לֵאלֹהָא רַבָּא שֶׁל חִזְקִיָּהוּ וּשְׁלָם לְחִזְקִיָּהוּ וּשְׁלָם לִירוּשְׁלֶם, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַתָּה עָמַדְתָּ מִכִּסְאֲךָ ג׳ פְּסִיעוֹת וּפָסַעְתָּ בִּשְׁבִיל כְּבוֹד שְׁמִי, חַיֶּיךָ שֶׁאֲנִי מַעֲמִיד מִמְּךָ שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שֶׁיִּהְיוּ קוֹזְמוֹקְרָטוֹרִין מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְאֵלּוּ הֵם: נְבוּכַדְנֶצַּר וְאֲוִיל מְרוֹדַךְ וּבֵלְשַׁצַּר, לְפִיכָךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כְּבוֹדְךָ וּכְבוֹד זְקָנֶיךָ וְאָבִיךָ לֹא נִכְנְסוּ לַמַּלְכוּת אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁכִּיבֵּד לִזְקֵנוֹ שֶׁל זֶה וְאַתָּה מְבַזֶּה אוֹתוֹ, (חבקוק שם טז) "שַׁבְּעוּ קָלוֹן מִכָּבוֹד", צִדְקִיָּה בְּנִי מִתְבַּזֶּה כְּדֶרֶךְ כָּל אָדָם הַמִּתְבַּזֶּה, אֲבָל אַתָּ (שם) "וְקִיקְלוֹן עַל כְּבוֹדֶךָ", מֵקִיא מִלְּמַעְלָן וְקָלוֹן מִלְּמַטָּה, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר: יַכֵּינוּן שֶׁרָאוּ שְׁנֵי גְדוֹלֵי לְגִיוֹנוֹתָיו שֶׁמֵּקִיא מִלְּמַעְלָן וְקָלוֹן מִלְּמַטָּן עָמְדוּ וְהֶעֱמִידוּהוּ מִכִּסְאוֹ וְהִסִּירוּ אֶת כִּתְרוֹ מֵעַל רֹאשׁוֹ וְהִסִּירוּ פּוֹרְפִּירָא שֶׁלּוֹ מֵעָלָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דניאל ה, כ) "וִיקָרָה הֶעְדִּיו מִנֵּהּ", °"וְהֶעֱמִידוּ בְּעָרְיָתוֹ עֶרְיַת בִּיזּוּי, וּמִי הָיוּ ב׳ גְּדוֹלֵי לְגִיוֹנוֹתָיו, כּוֹרֶשׁ וְדָרְיָוֶשׁ. רַבִּי מְנַחֵם חַתְנֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר אַבִּינָא בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבִּינָא: כָּל בֵּיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע לֹא נִיהוֹנִים אֶלָּא עֲרוּמִּים, (חבקוק שם) "שְׁתֵה גַּם אַתָּה וְהֵעָרֵל" זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר, "גַּם אַתָּה" זֶה בֵּלְשַׁצַּר, "וְהֵעָרֵל" זֶה וַשְׁתִּי:

(2)

חלק פרק אחד עשר סנהדרין צו

א"ל חזקיהו חלש ואיתפח אמר איכא גברא כי האי ולא בעינא לשדורי ליה שלמא כתבו ליה שלמא למלכא חזקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא נבוכד נאצר ספריה דבלאדן הוה ההיא שעתא לא הוה התם כי אתא אמר להו היכי כתביתו אמרו ליה הכי כתבינן אמר להו קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף אמר אלא הכי כתובו שלם לאלהא רבא שלם לקרתא דירושלם שלם למלכא חזקיה אמרי ליה *קריינא דאיגרתא איהו לידעי פרוונקא[3] רהט בתריה כדרהיט *ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה אמר ר׳ יוחנן אילמלא (*לא) בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל

(3)

חדושי אגדות **חלק פרק אחד עשר סנהדרין** מהרשיא

ואמר רהטו נמהריה ל׳ ס׳ וכילקוט ג׳ פסיעות כו׳ וכ״ה במדרכות ג׳ פסיעות פסעת כשביל כבודי מייך מלמי מעמיד ג׳ מלכים ממך כו׳ וכן אמרו כאמר ג׳ פסיעות עלמר ל״ת לומרים יכי לכן-עיינגה כס״מ כו׳ לפי מס״ ג׳ פסיעות על ל״ג מהכי הנים -

(4)

- חפץ חיים החדש | לך לך

מעתה נאמר, ששתי הגירסאות אמת, ופסע שלוש פסיעות מלאות (כדברי הילקוט) והתחיל לפסוע פסיעה רביעית (כדברי הגמרא) ובא גבריאל והעמידו. ואילו היה משלים הפסיעה הרביעית, היה שכרו שיזכה לדור רביעי במלכות, והיא ושתי בתו של בלשאצר (ילקוט שמעוני ריש אסתר). ואילו היתה משלימה שנות מלכותה, לא היתה אסתר מולכת ולא היתה תקומה לישראל חלילה. בא גבריאל והעמידו באמצע פסיעתו, ולכן לא זכתה ושתי להשלים מלוכתה, ונהרגה במשתה אחשורוש ואסתר מלכה.

ובכך יובן עומק דברי חכמים וחידותם, שבא גבריאל ועשה לה זנב (מגילה יב ע״ב). וזנב הוא ביטוי לסוף וקיצבה (ערוך, ערך זנב). והיינו, שכאשר עצר גבריאל בשעתו את נבוכדנצר בפסיעתו הרביעית, בכך קבע את סופה וקיצבת מלוכתה של ושתי.

הרי לנו כמה דין שמים בדקדוק, וכמה משלמים על כל פסיעה וחצי פסיעה!

(מים חיים, לך לך)

(5)

חלק פרק אחד עשר סנהדרין 3ג:

תנו רבנן בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חננ״יה מישאל ועזר״יה לכבשן האש אמר לו הקב״ה ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא כיון שהחייה אותן באו עצמות וטפחו לו פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא פתח ואמר °אתוהי כמה רבבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר וגו׳ א״ר יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו [ג] של אותו רשע שאילמלא (*לא) בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים

(6) רש״י

לגנות. שהיה מסדר שבחות גאות יותר מדוד ומיעו אמכן הקב״ה היה טפה אחריהן יותר מאחרי הגיורות שעשה דוד:

חבריהם שם חנו מחיה מתים. על יחזקאל היו אומרין שהיה חבירן של חנניה מישאל ועזריה וגטרמנגר היה יודע שהיה הקב״ה מחיה לוקס: